

покупцями є іноземні конгломерати, для яких придбання української компанії, – цілком під силу за рахунок власних коштів або залучення звичайного банківського кредиту. Ситуація в корені зміниться, коли в Україні компанії коштуватимуть сотні мільйонів доларів, проте такі поки небагато. Тому на сучасному етапі в Україні для здійснення інвестування найбільш доцільним є використання венчурного капіталу за схемою LBO. Адаже в Україні крім необхідності інвестуванні ризикового бізнесу ділової авіації існує певна кількість осіб, що мають у своєму розпорядженні достатню кількість фінансових ресурсів необхідних для розвитку інновацій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гулькин П.Г. Задачи венчурного бизнеса. – Корпоративный менеджмент [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.cfin.ru.
2. Кемпбелл Кэтрин. Венчурный бизнес: новые подходы [Текст] / К. Кемпбелл, пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 428 с.
3. Рекомендации фахівців з практичної діяльності бізнес-авіації РФ. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://finamaero.mirtesen.ru/blog/43776721441>
4. Рогова Е. М. Венчурный менеджмент: учеб. Пособие [Текст] / Е. М. Рогова, А. Е. Ткаченко., Э. А. Фияксель; Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2011. – 440 с.
5. Фирсов В. Организационные формы венчурного предпринимательства [Текст] // Экономист. 1994. № 6.

УДК 656.7.078

Д.О. Куча

МЕТОД АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ЯК СКЛАДОВА ОЦІНКИ ЯКОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Розглядається класифікація відхилень, методи їх підрахунку та вплив на реалізацію інноваційного процесу.

Ключові слова: інноваційний проект, відхилення витрат, ефективність інноваційного проекту

Рассматривается классификация отклонений, методы их расчета и влияние на реализацию инновационного проекта.

Ключевые слова: инновационный процесс, отклонение затрат, эффективность инновационного процесса.

Classification of rejections, methods of their calculation and influence on realization of innovative project, is examined

Постановка проблеми. Відхилення витрат виявляються і аналізуються як в цілому по інноваційних проектах, так і по кожному з них, а також по економічних елементах витрат і калькуляційних статтях, одиницях продукції, стадіях виробничого процесу і інших об'єктах обліку.

Необхідно зазначити, що в процесі інноваційно-інвестиційної діяльності практично неможливо створити таке положення, при якому повністю виключалися б різного роду відхилення. Але основним завданням контролю витрат виступає їх

мінімізація. У зв'язку з цим важливого значення набуває класифікація відхилення витрат як один із способів дослідження об'єкту, що дозволяють надалі спростити і уточнити оцінку відхилень.

Аналіз останніх досліджень не вирішена раніше частина загальної проблеми. Дослідження, спрямовані на розгляд оцінки інновацій, проводили зарубіжні вчені та вітчизняні Й. Шумпетер, Е. Янг, К. Опенлендер, Е. Менсфілд, Т. Кун, В.П. Александрова, О.І. Амоша, О.В. Кам'янецька, В.П. Ільчук, Є.М. Сич, О.П. Степанов, і багато інших. Аналіз відхилень витрат нині є одним з ефективних елементів внутрішнього контролю. Оцінка відхилень від норм виражає певне відношення до них керівництва підприємства в конкретній виробничій ситуації. Наслідки цих відхилень для процесу реалізації інноваційних проектів в цих виробничих умовах (усувні, неусувні, небажані) роблять вплив на ефективність проектів.

Метою є розгляд етапів витратного методу як етапу оцінки якості інноваційного процесу на транспортних підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Джерелом інформації для проведення аналізу відхилень є планування, обліку і внутрішньої звітності. На наш погляд, аналіз відхилень включає наступні елементи: зіставлення фактичної і планової величини витрат, виявлення відхилень по центрах витрат і місцях їх виникнення; оцінка відхилень за критерієм їх істотності; оцінка відхилень з точки зору їх впливу на встановлені цілі (сприятливі або несприятливі); виявлення причин відхилень що виникають; виявлення винуватців відхилень; розробка управлінських рішень з усунення негативних факторів або регулювання витрат.

Відхилення витрат можна класифікувати за різними підгрупами (табл. 1).

Як видно з таблиці 1, класифікація відхилень витрат досить велика і різноманітна. Вона допомагає оцінити виникаючі відхилення залежно від різних управлінських потреб. Безумовно, кожне з виникаючих відхилень не можна заздалегідь віднести до тієї або іншої класифікаційної групи.

Залежно від конкретної господарської ситуації міняється відношення учасників виробництва до виникаючих відхилень. Проте, наявність детальної характеристики відхилень з різних сторін сприяє поліпшенню організації їх контролю.

Найбільшу цінність в інформативному плані мають відхилення, отримані до початку експлуатаційного етапу реалізації інноваційного проекту, оскільки в цьому випадку існує можливість усунути негативний чинник безпосередньо на стадії його виникнення. Відхилення, виявлені при контролі і відбиті в обліку, є початковою передумовою для організації роботи за їх характеристикою і оцінкою.

Невраховані відхилення виникають на основі подальшого контролю інформації і документів. Їх істотним недоліком є неможливість у багатьох випадках встановлення причин, винуватців і обставин їх виникнення, що не завжди дозволяє ефективно використати їх в управлінні. Погоджені відхилення також належать фактично неврахованих, хоча формально їх виникнення виявлене.

Таблиця 1. - Класифікація відхилень витрат

Підгрупи відхилень	Відхилення
За економічними інтересами учасників виробництва	-відхилення, що зневажають на інтереси цього структурного підрозділу або працівника -відхилення, що не зачіпають інтереси цього колективу або працівника
За мірою відображення в обліку	-виявлені при первинному контролі у момент виникнення інформації : а) виявлені способом фактичного контролю; б) виявлені способом контролю інформації - не виявлені в первинному контролі: а) невраховані; б) погоджені
За структурою	-проті; - комплексні
За методом обліку	-абсолютні; - відносні;
З точки зору моменту виявлення відхилення	-отримані до виникнення господарської операції; - отримані у момент виникнення господарської операції; - визначені після здійснення господарської операції
З точки зору достовірності даних про відхилення	-достовірні; -передбачувані; -недостовірні
За впливом на процес виробництва	-усувні; - неусувні.
За впливом на витрати ресурсів	-втрати або додатковий ефект в натуральній формі; - втрати або додатковий ефект за вартістю
З точки зору оцінки діяльності працівників або виробничих підрозділів	-залежні від діяльності цього працівника або виробничого підрозділу, -не залежні
За значимістю	-критичні; - значні; -малозначні (незначні)
Відхилення у використанні ресурсів	-зухвали кількісні зміни в необхідних виробничих ресурсах; -зухвали якісні зміни у використанні виробничих ресурсів; -що не викликають серйозних змін в ході виробництва і використання ресурсів в даний момент у зв'язку з їх компенсацією за рахунок наявних планових резервів і запасів у цього виробничого підрозділу
Вплив відхилень на кінцевий результат виробничої діяльності	-сприятливі; - несприятливі

Вибір методів і організації контролю при виявленні відхилень визначається тим, до якої групи з перерахованих відноситься виникаюче відхилення. Розмір неврахованих і не виявлених в ході первинного контролю відхилень характеризує якість контролю і обліку, якість первинної інформації.

Важливим етапом в оцінці відхилень є виявлення причин їх виникнення. Причини багатьох відхилень в ході виробництва не є очевидними і вимагають спеціального контролю, перевірки в реальних умовах.

Причина відхилення є початковою передумовою для визначення винуватців (ініціаторів) відхилень для їх усунення. Завданням контролю є не лише контроль ходу виробництва для виявлення відхилень, але і контроль самих відхилень для виявлення їх дійсних причин і винуватців.

Таблиця 2. - Методика аналізу відхилень витрат в процесі експлуатації інноваційних проєктів

Групи відхилень	Фактори, що викликають відхилення	Методика розрахунку відхилень
Відхилення в собівартості продукції		
Кількісні	1. Відхилення за рахунок зміни об'єму виробництва по кількості одиниць	(обсяг виробництва фактичний - обсяг виробництва плановий) * прями планові витрати на одиницю продукції
	1.1. Відхилення за рахунок зміни продуктивності технологічного устаткування	(фактична продуктивність - планова продуктивність) * фактичний час роботи * прями планові витрати на одиницю продукції
	1.2. Відхилення за рахунок зміни часу роботи технологічного устаткування	(фактичний час роботи - плановий час роботи) * планова продуктивність устаткування * прями планові витрати на одиницю продукції
Вартісні	2. Відхилення за рахунок прямих витрат	(прями фактичні витрати - прями планові витрати) * фактичний обсяг виробництва
	3. Відхилення за рахунок непрямих (накладних) витрат	Непрями витрати фактичні - непрями витрати планові
Відхилення за витратами		
Відхилення по матеріальних ресурсах	1. Ціна одиниці матеріальних ресурсів	(фактична ціна - планова ціна) * планова витрата матеріальних ресурсів на одиницю продукції * плановий обсяг виробництва
	2. Норма витрати матеріальних ресурсів на одиницю продукції	(фактична витрата матеріальних ресурсів на одиницю продукції - планова витрата матеріальних ресурсів на одиницю продукції) * фактичний обсяг виробництва * фактична вартість одиниці матеріальних ресурсів
	3. Випуск продукції	(випуск продукції фактичний - випуск продукції плановий) * фактична ціна одиниці матеріальних ресурсів * планова витрата матеріальних ресурсів на одиницю продукції
Відхилення по витратах на оплату праці	Нормативні витрати на оплату праці	Фактичні витрати на оплату праці - планові витрати на оплату праці. Подальший аналіз відхилень по витратах на оплату праці проводиться по кожній технологічній операції або по кожному виробу в цілому. При цьому в якості самостійних чинників виступають норма витрат часу на одиницю продукції і розцінки на плату праці за одиницю продукції
Відхилення по амортизації	1. Вартість майна, що амортизується	Зміна вартості майна, що амортизується * норма амортизації за планом
	2. Норма амортизації	Зміна норми амортизації * фактична вартість майна, що амортизується
Відхилення по непрямим витратам	1. Відхилення управлінських витрат	Аналізуються по статейній кошторис загальногосподарських (управлінських) витрат. Величина багатьох статей витрат кошторис (наприклад, послуги сторонніх організацій) складаються з об'єму їх споживання і ціни. В цьому випадку їх відхилення аналізуються аналогічно відхиленням по матеріальних ресурсах.
	1.1. За рахунок цінового чинника	(вартість послуг фактична * об'єм послуг плановий) - (вартість послуг планова * об'єм послуг плановий)
	1.2. За рахунок зміни об'єму складових ресурсів	(вартість послуг фактична * об'єм послуг фактичний) - (вартість послуг фактична * об'єм послуг плановий)
	2. Відхилення комерційних витрат	Аналізуються аналогічно відхиленням управлінських витрат
	3. Відхилення допоміжних виробництв	(фактичний випуск продукції - плановий випуск продукції) * планова ставка розподілу накладних витрат
Відхилення накладних витрат	Відхилення за об'ємом накладних витрат	(фактична ставка розподілу накладних витрат - планова ставка розподілу накладних витрат) * фактичний випуск продукції
	Відхилення по ставці розподілу наклад. витрат	

Відхилення в облікових документах повинні фіксуватися не лише в абсолютній величині, але і з обов'язковою вказівкою причин і винуватців їх виникнення. Для цього в системі первинного обліку мають бути розроблені класифікатори причин і винуватців відхилень, а в первинних документах є спеціальні реквізити для фіксації цих даних, показані в таблиці 3.

Слід зазначити, що наведений вище перелік причин відхилень не є вичерпним, на будь-якому діючому підприємстві відхилення витрат викликає велику кількість причин, тому для їх кодування нами передбачений тризначний код, що охоплює усю їх різноманітність.

Таблиця 3. - Класифікатор причин відхилень

Причина відхилень	Код причини відхилення
Виконання робіт, не передбачених технологічним процесом	001
Робота на несправному устаткуванні	002
Відсутність необхідних пристосувань і інструментів	003
Заміна одного матеріалу іншим, включаючи заміну за якістю	004
Витрата сировини і інших матеріалів понад встановлений на місяць ліміт споживання в натуральному вираженні	005
Виконання додаткових операцій, не передбачених технологічним процесом	006
Доплата авторові винаходу	007
Виправлення браку	008
Простий внаслідок перебоїв в поданні енергії	009
Відступ від нормативних технологічних параметрів ведення виробничих процесів	010
Відступи від планових вартісних показників	011
Неузгодженість в рівнях погрешностей виміру кількісних і якісних характеристик сировини, матеріалів, напівфабрикатів та інших ресурсів	012
Зміна ціни	013

Загальний код відхилення може мати наступний вигляд:

xxx-xxx-xxxx-xxxxx , де перші три символи означають код причини відхилення, наступні три, - код виробничого підрозділу, в якому виникло відхилення, наступні чотири символи означають конкретного винуватця відхилення і відповідають його робочому номеру, останні п'ять символів означають конкретний інноваційний проєкт в інноваційній програмі. При цьому якщо конкретного винуватця неможливо встановити, символи, що означають винуватця, показуються як 0000.

Виявлення виниклих відхилень витрат не є самоціллю. Дані про відхилення є інформацією, яка дає можливість оцінити дані і розробити управлінські рішення з коригування інноваційних проєктів. Як правило, оцінка відхилень зводиться до визначення їх фінансових наслідків. Якщо на цей обсяг випуску продукції витрачено більше ресурсів, ніж передбачалося, таке відхилення вважається перевитратою цього підрозділу за конкретним інноваційним проєктом, якщо менше - економією. З точки зору оцінки економічного результату це виправдано, а з точки зору оцінки результату діяльності конкретного працівника або підрозділу, це не можна визнати вірним. Якщо відхилення пов'язане з додатковою витратою ресурсів по зовнішніх, не залежних від діяльності цього працівника причин, то воно не може розглядатися в оцінці їх

діяльності як перевитрата, як втрата ресурсів, зниження ефективності на цьому робочому місці. Аналогічне міркування застосовується і для випадку відхилення, що викликало зниження витрати ресурсів. З точки зору контролю ефективності виробництва, економію або перевитрату ресурсів необхідно зв'язувати не лише з місцем їх виникнення, але і з центром відповідальності за нього, винуватцем (ініціатором) відхилення.

Висновок. Технологія контролю відхилень є механізмом, що включає вибір методів і процедур, за допомогою яких відбувається відбір цих, необхідних для виявлення відхилень від цілей управління. Оперативна інформація про відхилення має велику значущість, оскільки термінові заходи з усунення відхилень у багатьох випадках дають істотні результати. Саме тому важлива обробка даних про відхилення, угруповання відхилень з причин і винуватців. У багатьох випадках виявляється, що основними порушниками ходу виробництва виявляються декілька підрозділів підприємства.

Таким чином, методика виявлення відхилень, їх причин і винуватців, схема обробки цієї інформації, а також методика розрахунку відхилень витрати є важливий елемент системи управління якістю інноваційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет [Текст]/ К. Друри – М.: ЮНИТИ, 1998. – 783 с.
2. Ендовицкий Д.А. Раскрытие информации об инновационной деятельности в бухгалтерской отчетности [Текст] / Д.А. Ендовицкий// Аудитор. - 2002. - № 12. – С. 10-16.
3. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс [Текст]/И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1999. – 528с.
4. Блюкова Е.Н. Концепция оценки эффективности НИОКР и ценообразования на научно-техническую продукцию. Концепция внебюджетного возвратного финансирования науки [Текст]/ Е.Н Бликов. – М.: Рос. акад.наук. Институт экономики. 1995. – 110 с.

УДК: 339.923

Т.В. Камінська

РІВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Розглядаються субіндекси глобального індексу конкурентоспроможності, визначається місце України серед країн, які приймають участь у світових інтеграційних процесах, наводяться рекомендації щодо подолання проблем пов'язаних з інтеграцією України у світове господарство.

Рассматриваются субиндексы глобального индекса конкурентоспособности, определяется место Украины среди стран, которые принимают участие в мировых